

Samfunnets sårbarhet

De siste dagene og ukene har Norge fått brutale påminnelser om samfunnets sårbarhet. Både juleorkanen «Dagmar» og de ulike skredene både på Vestlandet og i Trøndelag har satt samfunnsberedskapen på prøve.

Naturulykker setter eiendom, infrastruktur, liv og helse i fare. Ofte utløses naturulykker av ekstreme værforhold eller av menneskelig aktivitet. Det store leirskredet på Byneset utenfor Trondheim i helga viser imidlertid at ulykken kan inntreffe uavhengig av både vær og mennesker. Så langt ser det ut til at skredet er utløst av normal erosjon i et bekkefar.

Skredet kom ikke som noen stor geologisk overraskelse. Området er klassifisert som et

område med høy skredrisiko. På slike steder skal en være tilbakeholdne med å gi tillatelser til menneskelig aktivitet som kan påvirke grunnforholdene. Men som man så i helga, er heller ikke dette noen garanti mot skred.

Store landbruksarealer i Trøndelag og på Østlandet ligger på kvikkleire. Dette er grøderike områder med gamle marine avleiringer. Disse kvikkleireområdene vil være sentrale landbruksområder også i framtida.

Som en følge av de pågående globale klimaendringene kan vi regne med økte nedbørsmengder over store deler av landet. Dette vil bidra til å destabilisere grunnforholdene i viktige jordbruksområder. Det er nødvendig å styrke både

Oppsummert

Beredskap

1 Ekstremvær og naturulykker de siste dagene og ukene har satt samfunnsberedskapen på prøve.

Kartlegging

2 De globale klimaendringene vil føre til mer nedbør og ekstremvær. Kartleggingen og overvåkingen over utsatte områder må styrkes.

Politisk

3 «Dagmar» viste at infrastrukturen kommer til kort når det blåser som verst. Dette er en politisk utfordring.

kartleggingen og overvåkingen av disse områdene for å forebygge skader eller redusere skadeomfanget.

Klimaendringene vil føre med seg mer ekstremvær. Svært mange mistet både strømforstyrrelser og telekommunikasjon i romjula. «Dagmar» viste at dagens infrastruktur kommer til kort når det blåser som verst. Dette er en politisk utfordring.

Vi vil alltid oppleve naturulykker. Men skader kan forebygges eller reduseres med god kartlegging, planlegging og beredskap.

Hvis samfunnet ikke sørger for dette i en tid med mer ekstremvær, snakker vi ikke lenger om naturulykker – men samfunnsulykker.

SAGT

av andre

Reulf Steen: Etterlyser politisk lederskap. FOTO: SCANPIX

Europa I

* «Hvor er de politiske lederskikkelsene? Jeg skuer ut over Europa, og får ikke øye på dem. Det gjelder også de sosialdemokratiske partiene. Det er en påfallende mangel på forskjell mellom sosialdemokrater og høyrepolitikere.»

Reulf Steen, Ap-veteran, til Klassekampen.

Europa II

* «Det sier mye om situasjonen at den vi setter vår lit til, er Angela Merkel. Markedsliberalismen har tatt makten fra politikerne. Nå gjelder det bare å redde bankene, og ikke menneskene.»

Reulf Steen.

Norge I

* «Hver krise avslører noe om samfunnet. Den nasjonale psyke kom til uttrykk 22. juli. Folkesjelen åpenbarte seg. Som polakk klarte jeg nesten ikke å forstå det jeg så. Det var så imponerende.»

Nina Witozsek, forfatter og professor, til Aftenposten.

Norge II

* «Vi som nasjon kan ikke legge alle eggene i en kurv. Vi kan ikke bare drive med olje og gass og offentlig sektor og butikk.»

Ola Borten Moe, oljeminister, til Dagens Næringsliv.

Mat

* «Vi kaster sjelden mat. Moren min lærte meg at man ikke kaster mat. Det er viktig for meg fordi det er en måte å vise respekt for livet på.»

Pascal Dupuy, konditormester, til Dagsavisen.

Regjeringskvartalet

DAGENS GJEST

«**Kampen om Høyblokken** spiser seg til», skrev Aftenposten på forsiden av morgenutgaven 21. desember. Det er ikke første gang at denne delen av Oslo skaper debatt. Regjeringskvartalet het en gang Empirekvartalet. Den steinørkenen som i dag omkranser Høyblokka og Y-blokka, var for 60 år siden et av landets fineste bygningsmiljøer. Selvfølgelig hadde ikke tiden stått stille her heller, men det virket nesten slik. Det hvilte en tidløshet over kvartalet, noe menneskelig og ettertenksomt.

Både samlet og enkeltvis representerte bygningene store arkitektoniske og bygningshistoriske verdier. Det var den svære trebygningen fra 1807 som var reist som militærhospital under ledelse av arkitekten J. P. Roseth. Særlig fasaden ut mot Akersgata ble av Den antikvariske bygningsnemnd fremhevet som et særdeles vellykket stykke arkitektur og «en sjelden prøve på den Louis XVI-pregede klassisisme som gikk forut for empiren».

Så var det den såkalte Fødselsstiftelsen. Også den lå ut mot Akersgata. Murbygningen var basert på

tegningene til arkitekt Christian Collett, men ytterligere bearbejdet av arkitekt Chr. H. Grosch, mannen bak universitetets bygninger. Dette var hans første offentlige bygg, oppført i årene 1825-29 og av samtiden betraktet som byens vakreste hus. Med ferdigstillingen av Rikshospitalets nye bygg i 1852 var kvartalet fullført. Også dette bygget var signert Grosch. Hundre år senere kåret riksantikvar Arne Nygård-Nilsen uten blygsel bygningskomplekset til vårt «fornemste sosialhistoriske monument».

Men det hjalp så lite. 28. november 1952 la daværende Finans- og tolldepartementet frem sin innstilling om utbygging av Regjeringsbygningen. Med Stortingsmelding 104 var skjebnen til Empirekvartalet beseglet. Samme dag ble den godkjent ved kongelig resolusjon. I statsråd dissenterte kirke- og undervisningsminister Lars Monsen, mot vedtaket. Etterkrigstidens hardeste vernedebatt var sluttført, men ikke glemt.

Debatten om Empirekvartalet er interessant av flere grunner. For det første var det en samlet opinion som stilte seg bak kravet om bevaring. Bystyret i Oslo gikk tidlig imot planene, og et opprop

Sjur Harby

Sjur Harby er arkeolog og skribent

EMPIRIEKVARTALET

«Det hvilte en tidløshet over kvartalet, noe menneskelig og ettertenksomt.»

mot riving i 1949 var signert 17 kulturinstitusjoner og foreninger – herunder Den norske Lægeförening, Den Norske Turistforening, Norsk Arkeologisk Selskap og Den norske Forfatterforening. «Undertegnede institusjoner og foreninger vil så kraftig som mulig slutte opp om bystyrets enstemmige vedtak av 13. juli i år hvor det sterkt understrekes at Empirekvartalet bør bevares som det ligger i dag», het det.

Dernest ble noe som lett kunne ha utviklet seg som en ren Oslo-sak, gjort til et nasjonalt anliggende. Det var en samlet nasjonal presse som stilte seg bak kravet om bevaring. «Sjelden eller aldri har en sak av kulturhistorisk art her i landet samlet folk fra alle partier så selvfølgelig og så helhjertet, og selv Regjeringens egen avis danner ingen unntakelse», skrev for eksempel Verdens Gang i desember 1952.

Til slutt må den lille trykksaken «Empirekvartalet må reddes. Byen og landet krever det» fra 1953 nevnes. Bak sto en uredd riksantikvar, Arne Nygård-Nilsen, som ikke lot det gå fem måneder før han åpnet munnen om et nasjonalt og betent anliggende.